

Yhdessä tärppää paremmin - Järjestöjen kokemustieto kunnan hyvinvointikertomustyössä

- Marika Ahola
tiedontuotannon koordinaattori
Lapin sosiaali- ja terveysturva-
yhdistys ry

Samppa Määttä
suunnittelija
talous ja kehittäminen
Rovaniemen kaupunki

Videoterveiset Rovaniemeltä

- Taika Kopra, järjestöyhdyshenkilö, Esiselvitys: Järjestöjen rooli kuntalaisten yhteiskuntaosallisuuden vahvistamisessa, Rovaniemen kaupunki
- Raili Kuusela, puheenjohtaja, Lapin Kilpirauhasyhdistys ry
- Liisa Hokkanen, yliopistolehtori, sosiaalityö, Lapin yliopisto
- Jaana Rossi, vastaava työhönvalmentaja, Klubitalo Roihula, Nuorten Ystävät ry
- Anne Luiro, suunnittelija, vapaa-ajan palvelut, Rovaniemen kaupunki
- Heini Siivikko, Nuorisovaltuutettu, Rovaniemen kaupunki

Yhteistyön tausta ja tarve

Kokemustietoa hyvinvointikertomukseen

- Lainsäädäntö:
 - Terveystieteiden laaki 12 §: Kunnan on seurattava asukkaistensa terveyttä ja hyvinvointia sekä niihin vaikuttavia tekijöitä väestöryhmittäin sekä kunnan palveluissa toteutettuja toimenpiteitä, joilla vastataan kuntalaisten hyvinvointitarpeisiin. Kuntalaisten terveydestä ja hyvinvoinnista sekä toteutetuista toimenpiteistä on raportoitava valtuustolle vuosittain, minkä lisäksi valtuustolle on kerran valtuustokaudessa valmisteltava laajempi hyvinvointikertomus.
- Hyvinvointikertomuksessa oli noussut esiin selkeitä kuntalaisten hyvinvointia heikentäviä tekijöitä
- Haluttiin saada selville, miten ongelmakohdat näkyvät järjestötoimijoiden ja järjestöjen toiminnassa mukana olevien arjessa
- Lisäksi haluttiin selvittää, mitä kokemuksiin perustuvia ratkaisuja tai kehittämistarpeita järjestöillä on

Lapin sosiaali- ja
terveysturvayhdistys ry

Kokemustiedon keräämisen kehittäminen

- Hyvinvointikertomuksen yhteydessä on aiemmin raportoitu eri näkökulmista kuntalaisten kokemustiedosta
 - Hyvinvointibarometri (hvk 2014)
 - Kuntalaisten hyvinvointikokemukset Lapissa (hvk 2014)
 - Nuorison hyvinvointi- ja palvelukokemukset Rovaniemellä (hvk 2014)
 - Karttapohjainen (Harava) kokemuskysely asukkaiden hyvinvoinnista (hvk 2014)
 - Järjestöjen näkemyksiä rovaniemeläisten hyvinvointiin – Järjestökysely (hvk 2015)
- Järjestötoimijoille suunnattu hyvinvointikysely toi uuden näkökulman kokemustiedon raportointiin

Järjestöt kuntalaisten asialla

- Järjestöt haluavat äänensä kuuluville kunnallisessa suunnittelussa päätöksenteossa (jäsenet ja kuntalaiset)
- Tiedontuotannon tavoitteet:
 - Vaikuttaminen ja edunvalvonta
 - Järjestötoiminnan ja järjestöjen tarjoamien mahdollisuuksien tunnetuksi tekeminen
 - Toiminnan vaikutusten näkyväksi tekeminen
 - Järjestöjen ammatillisen ja kokemuksellisen asiantuntijuuden hyödyntäminen
 - Järjestöjen yhteiskunnallisen toimijuuden vahvistaminen
 - Järjestöjen toimintaedellytysten parantaminen

Tiedonkeräyksen suunnittelu ja toteutus

Lapin tiedontuotannon verkosto

- Lapin maakunnallinen järjestöstrategia: tarvitaan lappilaista järjestölähtöistä tiedontuotantoa
- Järjestöstrategian toteuttamiseksi perustettiin kaikille avoin verkosto (2015)
- Verkoston tavoitteet:
 - Lappilaiset järjestöt ja niiden toiminta tunnetaan
 - Toiminnan vaikutukset tiedetään
 - Lapissa on käytössä järjestötoimintaa ja sen vaikutuksia kuvaavia mittareita alueellisen päätöksenteon tueksi ja toiminnan vaikutusten näkyväksi tekemiseksi

Yhteinen tiedontuotannonprosessi: case Rovaniemi

- Keskustelu tiedonkeräyksen pilotoinnista Rovaniemellä ja Kemissä 5/2015
 - Taustalla SOSTE:n Oulun kaupungin kokemukset
 - Yhteys Rovaniemen kaupunkiin
- Rovaniemen tiedonkeräyksen pilotoinnin 1. käsittely 9/2015
 - Tiedonkeräyksen aikataulutus, kysymysten muotoilu yhdessä, alustavan kyselypohjan laatiminen
- Kysymysten viimeistely, saatekirjeen laadinta, kyselyn levityksestä sopiminen 10/2015
- Kyselyyn vastaaminen (webropol) 11/2015
- Vastausten läpikäynti (vastaajia 41, 32 järjestöstä) ja alustavien teemojen nosto 12/2015
- Tulosten analysointi ja raportin kirjoitus, alustavan raportin käsittely 1/2016
- Valmis ”Järjestöjen näkökulma rovaniemeläisten hyvinvointiin” -raportti 3/2016
- Mielipidekirjoitus ”Harrastukset kaikkien saatavissa?” Lapin Kansassa 22.4.2016
- Käsittelyt Rovaniemen kaupungissa 4-6/2016

Kyselytyöskentelyyn osallistuneet

- Marika Ahola, Lapin sosiaali- ja terveysturvayhdistys ry
- Anne Aspelund, Rovalan Setlementti ry / MoniNet
- Anne Eronen, SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry
- Liisa Hokkanen, Lapin yliopisto
- Jimi Jokela, Nuorten Ystävät ry / Klubitalo Roihula
- Taika Kopra, Rovaniemen kaupunki
- Raili Kuusela, Lapin Kilpirauhasyhdistys ry
- Kristiina Luusua, Lapin ensi- ja turvakoti ry
- Kerttu Oikarinen, Lapin Sydänpiiri
- Maria Martin, Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus
- Samppa Määttä, Rovaniemen kaupunki
- Tiia Nyman, Mannerheimin lastensuojeluliiton Lapin piiri ry
- Juha Peltosalmi, SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry
- Katja Maria Raappa, Nuorten Ystävät ry / Klubitalo Roihula
- Pirjo Riskilä, Lappilaiset Kylät ry
- Jaana Rossi, Nuorten Ystävät ry / Klubitalo Roihula
- Elina Suomalainen, Napapiirin Omaishoitajat ry
- Johanna Sääskilahti, Mannerheimin lastensuojeluliiton Lapin piiri ry
- Marjo-Riitta Tervonen, SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry

Kyselystä nousseet hyvinvoinnin teemat

Lapin sosiaali- ja
terveysturvayhdistys ry

- Yksin muiden joukossa
 - Rovaniemeläisten yksinäisyys & elämäntavan yksilöllistyminen
 - Keskeinen huomio ikäihmisten yksinäisyys (ei vain kylissä)
- Irrallaan yhteisöstä ja rakenteista
 - Vaikeissa tilanteissa asuvien nuorten osattomuus
 - Heikko työtilanne, hauraat sosiaaliset verkostot
 - Opiskelupaikkakunnalle muuttaneet nuoret
 - Maahanmuuttajat ja kotoutujat
- Eriarvoistuminen
 - Taloudellinen tiukkuus (ruoanjakelu)
 - Kynnys lähteä mm. vapaaehtois- ja järjestötoimintaan
 - Kaupungin ulkopuolella, syrjässä, asuminen
- Ongelmien kasaantuminen
 - Heikko talous, päihteiden käyttö, terveysongelmat, verkostojen rapistuminen

Kunta-järjestöyhteistyön kehittämisideoita

- Vaikuttavaa osallisuutta
 - Osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien lisääminen
 - Järjestöt tavoittavat laajan joukon kuntalaisia
 - Osallistumisen tulee olla vaikuttaa
 - Osallisuudelle tiedossa olevat ja pysyvät rakenteet
- Järjestöjen asiantuntijuuden hyödyntäminen
 - Toimintaa koskevasta suunnittelusta, kehittämisestä ja päätöksenteosta aina toiminnan käytännön toteuttamiseen
 - Mukana luomassa tulevaisuuden elämisen ympäristöjä ja toiminnan rakenteita (esim. sote)
 - Kokemus- ja asiantuntijatieto
 - Järjestökentän moninaisuuden huomioiminen
- Järjestöjen toimintaedellytysten tukeminen
 - Vaikuttavan yhteistyön mahdollistaminen -> laaja ja avoin yhteistyö
 - Yhteinen tiedottaminen, molemminpuolinen tiedon jakaminen
 - Ilmaiset tai edulliset tilat käyttöön, esteettömyys, joustavat ajat
 - Työvoima
 - Vapaaehtoistoiminnan resursointi

A photograph of two young boys of Asian descent sitting at a table. The boy on the left is wearing a dark blue and green sports jacket with 'SPORT' visible on the front and a red lanyard with a 'santasport.fi' tag. He is smiling and gesturing with his right hand. The boy on the right is wearing a blue and white long-sleeved shirt with a maroon collar and is also smiling while speaking into a microphone. A green semi-transparent banner with white text is overlaid across the middle of the image.

Kyselyn tulosten käsittelyt

Järjestökyselyn käsittelyt Rovaniemen kaupungin toimielimissä hyvinvointikertomuksen yhteydessä

- Kaupungin johtoryhmä 11.4.2015 (esittely)
- Kaupungin hallitus 25.4.2015 (hyväksyntä ja esitys valtuustolle)
- Kaupunginvaltuuston valtuustoinfo 12.5.2016 (esittely ja hyväksyntä)
- Nuorisovaltuusto 24.5.2016 (esittely)
- Perusturvan johtoryhmä 24.5.2016 (esittely)
- Vapaa-ajan lautakunta 1.6.2016 (esittely, vapaa-ajan palvelupäällikkö)
- Rovaniemen kaupungin hyvinvointiryhmä 8.6.2016 (esittely)

Valtuuston käsittely 12.5.2016

Lapin sosiaali- ja
terveysturvayhdistys ry

- Puheenjohtaja: Kiittää järjestönäkökulman mukana olosta ja kannustaa sen hyödyntämiseen
- Kokoomus: Järjestökysely antaa elävän kuvan kuntalaisten arjesta, osittain karua kuultavaa - tekemisen aika
 - Nuorten ongelmien ennaltaehkäisy, ikääntyneiden sähköiset palvelut – osataanko niitä käyttää, köyhyysohjelman käyttöön otto, järjestöjen toimintamahdollisuuksien tukeminen (esim. tilat), kansalaisten aktiivisuuden palkitseminen (kun kuullaan nähdään myös vaikutukset)
- Perussuomalaiset: kun kuntalaiset voivat hyvin, kunta voi hyvin - uuden tekemisen meininki
 - Mielenterveysongelmien ennaltaehkäisy, edullisiin vapaa-ajanpalveluihin satsaaminen, yksinäisiin nuoriin panostus
- Sosiaalidemokraatit: antaa arvokasta tietoa, kertoo mihin pitää satsata
 - Ikäihmisten kotona asumisen tukeminen, tarkka selvitys: jos vähennetään palveluasumista miten panostetaan kotipalveluun (ulkopuolelle jäävät, palvelujen laatu), kokonaisvaltainen huomioiminen, ehkäisevätyö, yhteistyö 3. sektorin kanssa: vertaistuki, arvokas vapaaehtoistyö, tapahtumat päiväsaikaan
- Vasemmisto: järjestökysely oli hyvä lisä
 - Työtä työpaikkojen lisäämiseksi, 3. sektori mukaan, köyhyyden torjunta
- Vihreät: indikaattorit vanhoja, järjestökysely antaa todellisen kuvan, ottaa tiedon käyttöön
 - Ikääntyvän väestön kotona asumisen tukeminen, joukkoliikenteen kehittäminen, huomioitava ensi vuoden budjetissa
- Kristillisdemokraatit: välineitä yksinäisyyden ja päihteiden käytön ehkäisemiksi -> voidaan jälkeenpäin sanoa, että hyvin meni

Kokemuksia esittelyistä

- Hyvinvointikertomus sai aikaisempiin vuosiin verrattuna enemmän huomiota
- Valtuutetut ja osa virkamiehistä olivat innostuneempia, koska käsittelyssä oli mukana järjestöjen kokemustietoa
- Yhdessä esittely toi uskottavuutta, ”aitoutta”
- Pääsi mukaan kunnan sisäisiin työryhmiin esittelemään, keskustelemaan ja tuomaan esille järjestöjen tarjoamia mahdollisuuksia

A large crowd of people, mostly older adults, are shown from the chest up. They are all raising their right hands in a gesture of approval, voting, or cheering. The crowd is diverse in age and appearance, with many wearing glasses. They are standing behind metal crowd control barriers. The background is slightly blurred, showing an indoor setting with bright lighting. A green horizontal bar is overlaid across the middle of the image, containing the word 'Tulokset' in white text.

Tulokset

Tuliko mitään tuloksia?

- Valtuutettujen mielipidekirjoitus Uudessa Rovaniemessä 21.5.2016:
”Yksilölliset tarpeet huomioon ikäihmisten palveluissa”
 - Kirjoittajana Rovaniemen sosiaalidemokraattinen työväenyhdistys ry:n johtokunta
 - Viittaus järjestökyselyyn: yhdistykset ovat hyvä tuki, mutta vapaaehtoistyöllä ei voida vastata kaikkiin tarpeisiin – toimintaa tulee järjestää päiväsaikaan – vertaistuen merkitys
- Viranhaltijat vievät eteenpäin
 - Perusturvanjohtoryhmässä päätettiin, että jokainen nostaa keskeiset teemat jatkokäsittelyyn
 - Konkreettisten tulosten näkyminen on aikaa vievä prosessi
- Tulosten pohjalta teemallisen tiedonkeräyksen kehittäminen
 - Johanna Lohtander, ikäihmisten palvelujen palvelualuepäällikkö: koetun yksinäisyyden syiden selvittäminen ja mahdollisten ratkaisujen löytäminen
 - Ikäihmisten yksinäisyys -> kokemustiedon keräyksen kohdentaminen seuraavaan hyvinvointikertomuskierrokseen

Hyvinvointikertomuksen havainnot

Aineistosta esiin nousevat hyvinvoinnin positiiviset tekijät:

- Nuorisotyöttömyys ja pitkäaikaistyöttömyys eivät kasvaneet vuoden 2015 aikana.
- Poliisin tietoon tullut rikollisuus väheni vuonna 2015.
- **Järjestöillä on intoa ja osaamista vaikuttaa rovaniemeläisten hyvinvointiin.**
- Laajassa hyvinvointikertomuksessa 2013 - 2016 asetetut tavoitteet ja toimenpiteet ovat pääsääntöisesti edenneet.

Aineistosta esiin nousevat hyvinvoinnin negatiiviset tekijät:

- Työttömyys kasvoi hieman vuonna 2015. Myös rakennetyöttömyys on kasvussa ja koko maan tasoa korkeampi.
- Kahden merkittävän summaindikaattorin eli kansantauti- ja sairastavuusindeksin arvot kasvoivat hieman vuonna 2014.
- Rovaniemeläisten mielenterveydestä kertovat indikaattoritiedot erottuvat muista kunnista negatiivisesti.
- Rovaniemeläiset käyttävät liikaa päihteitä ja moni kokee pelaavansa liikaa rahapelejä.
- **Ihmisten yksinäisyys nousi esiin sekä ATH-kyselyssä että järjestöille suunnatussa hyvinvointikyselyssä.**

Aineiston perusteella esiin nostettavat kehittämissuhteet:

- Tulee kiinnittää erityistä huomiota mielenterveysongelmien ennalta ehkäisyyn, mielenterveydellisten ongelmien havaitsemiseen ja mielenterveyden hoitoon.
- Tulee lisätä ennaltaehkäisevää päihdetyötä ja hyödyntää PAKKA-toimintamallin käytäntöjä.
- **Eri palveluissa tulee miettiä, miten ihmisten kokemaan yksinäisyyteen voidaan vaikuttaa.**
- **Järjestöjen asiantuntemusta tulee hyödyntää yhteistyötä tiivistämällä ja järjestöjen toimintamahdollisuuksia tukemalla.**

Ei vain yhtä tarkoitusta varten

- Kerätty aineisto on Lapin yliopiston, Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen ja Lapin sosiaali- ja terveysturvayhdistyksen hyödynnettävissä
- Hyödynnetty järjestöjen rahoitushakemusten toiminnan tarpeen osoittamisessa
- Hyödynnetty Rovaniemen kaupungin hallinnoimassa hankkeessa: Esiselvitys: Järjestöjen rooli kuntalaisten yhteiskuntaosallisuuden vahvistamisessa

A woman with a joyful expression is swimming in dark blue water. She is wearing a white knit beanie and clear-rimmed glasses. A red strap, likely from a swimsuit, is visible on her shoulder. In the background, a snowy shoreline is visible with a red and white striped safety fence and a person standing in the distance under a clear blue sky.

Yhteistyön tulevaisuus

Seuraavat askeleet

- Järjestöt ovat merkittävä toimija kuntalaisten hyvinvoinnin edistäjänä
 - Järjestöjä halutaan kuulla ja ottaa mukaan hyvinvointityöhön
- Valtuutetut olivat kiitollisia suorasta kokemustiedosta ja järjestöjen näkökulmasta hyvinvointikertomustyössä
- Seuraavana vaiheena tiedonkeräys laajaan hyvinvointikertomukseen 2017-2020
- Laajaan kertomuksen hyvinvointisuunnitelmaan sisällytetään havainnoista seuraavia toimenpiteitä
 - Järjestöjen kuuleminen toimenpiteiden osalta (kuulemistilaisuus, verkostot)

Kokemuksesta oppien

Lapin sosiaali- ja
terveysturvayhdistys ry

- Ensimmäisen kokemuksen pohjalta tiedonkeräyksen kehittäminen ja kohdentaminen
 - Kyselyiden laajentaminen ja strukturointi
 - Satsaus moninaisen järjestökentän tavoittamiseen
 - Yhteiset kysymykset & järjestöryhmittäiset kysymykset
 - Työtekijät, vapaaehtoiset, osallistujat / jäsenet / asukkaat
 - Vuosittain uusittava
 - Laadullisen kokemustiedon keräys kohderyhmittäin
 - Vuosittain vaihtuva teema (ajankohtaisuus)
 - Vuonna 2016 ikäihmiset (koettu yksinäisyys)
 - Yhteistyön laajentaminen
 - Mukaan myös opiskelijat
 - Kuntien välinen yhteistyö, kokemusten jakaminen

Järjestötiedon keräyksen haasteita

- Tiedontuotannon merkitys järjestöille
 - Kaikki eivät koe tärkeäksi vastata kyselyihin tai kerätä omaa toimintaa kuvaavaa tietoa
 - Tietoa ei nähdä vaikuttamisen välineenä
 - Tiedontuotannon tuloksellisuus - vaikuttaako?
- Järjestökentän laaja tavoittaminen, myös ne pienet vapaaehtoisvoimin toimivat järjestöt
 - Mitä kaikkia järjestöjä on, miten heidät tavoittaa (mm. yhteystiedot)
- Monikanavaisen tiedonkeruun kehittäminen, ei vain kyselyitä tai kuulemistilaisuuksia
- Strukturoitua vai avointa tiedonkeräystä – sisällön monipuolisuus vs. analysoinnin keventyminen (nopeat tulokset)
- Pirstalaisen järjestökentän yhteiset kysymykset
 - Kaikkia järjestöjä koskevat kysymykset, järjestöryhmiä koskevat kysymykset

Lapin sosiaali- ja
terveysturvayhdistys ry

Tiedonkeräyksen laajentaminen

- Muissa Lapin kunnissa on lähdetty pohtimaan ja toteuttamaan järjestö- ja hyvinvointitiedon keräystä
 - Enontekiö
 - Sodankylä
 - Pello
 - Ranua...
- Erilaisten tiedonkeräystapojen pilotointi ja kokemusten jakaminen
 - Pienuuden ja suuruuden haasteet ja mahdollisuudet
- Tavoitteena maakunnallinen kattavuus, jolloin saadaan koko Lapin järjestökenttää kuvaavaa tietoa
- Paikallista ja maakunnallista tietoa

Lappilaisen järjestötiedontuotannon kehittäminen

- Lappiin on saatu lisäresurssia Järjestötieto järjestykseen -Lapin hankkeen muodossa
- RAY:n rahoitus vuosille 2016-2018
- Tavoitteet
 - Lappilaista järjestökenttää koskevan tiedontuotannon kehittäminen vastaamaan järjestöjen, kuntien ja muiden toimijoiden tiedontarpeisiin
 - Järjestöjen tunnettavuuden ja näkyvyyden edistäminen sekä kuntalaisille että maakunnallisessa ja paikallisessa päätöksenteossa
- Toteutetaan laajassa yhteistyössä (mm. järjestöt, kunnat, Lapin liitto, aluehallintovirasto, Poske, oppilaitokset)

Lapin sosiaali- ja
terveysturvayhdistys ry

Lappilaisen järjestötiedontuotannon kehittäminen

- Järjestöjen tukeminen tiedon tuottamisessa
- Kattavan tiedon tuottaminen Lapin järjestökentältä
- Tilasto- ja kokemustiedon tuottaminen paikalliseen ja maakunnalliseen päätöksentekoon ja suunnitteluun, esim. hyvinvointikertomuksiin
- Tiedolla vaikuttamisen kanavan tarjoaminen järjestöille
- Lappilaiset.fi –sivuston kehittäminen tiedontuotannon välineeksi

A close-up photograph of autumn leaves, likely from a maple tree, covered in a delicate layer of white frost. The leaves are in various shades of red and orange, with the frost highlighting their serrated edges and vein patterns. The background is a soft-focus field of similar red leaves.

Kiitos!